

ЙОРДАН РАДИЧКОВ

НОЩНА ПАША

chitanka.info

Всеки ден ходя в гората, през цялата зима ходих въпреки студа, а и през пролетта също тъй ходя, кога сам, кога придружен от натрапчив спомен или пък с някоя бедна мисъл в главата, тъй сива и неугледна, че с дни наред я мъкна, без да успея да примамя с нея друга мисъл, за да се съешат двете, да се оплодят, та дано се роди нещо от тях; понякога ми се струва, че дори охлюв с охлюва тъй бавно не се съешват, нито костенурката с костенурка!

Но какво да се прави, като е бедно наоколо ми откъм мисъл? Като е бедно наоколо ми откъм мисъл, то пък е богато откъм картини. С всеки изминат ден паркът се оживява с народ и с пилета, бавно, но властно, всичко се раззеленява, нежна трева никне, особено на припечите, дърветата бързо се покриват със зелена шума и при тихо време може да се чуе как мъзгата шепне в подкорията им. В такова тихо време дори кълвачът се смълчава, заслушан в шепота на мъзгата, и ни веднъж не посегва да удари с клюна си по някой клон. Дървото изцяло е съсредоточено в себе си, сякаш казва на кълвача: „Не смей да чукаш на вратата ми!“, и кълвачът, като горски човек, разбира предупреждението и цялата заетост на дървото, затуй не чука на вратата му. За разлика от кълвача, ако мине човек, то той ще почука въпреки предупреждението. По същия този начин, ако човек види, че на някоя стена пише: „Не пипай!“ или „Пази се от боята!“, то той веднага пипва с пръст, за да се убеди дали написаното е истина, и щом се убеди, че е истина, започва първо да ругае стената, после ругае прясната боя, подир боята наругава надписа и най-накрая наругава себе си... Но нека продължим с картините.

Езерото с патиците, което през цялата зима бе сухо и без патици, отново е напълнено с вода и из него плуват патици. На малкия остров в езерото се прокрадва желязна лисица, турена там да плаши патиците. Но патицата нали е същество глупаво, като поплува и се погмурка в езерото, излиза спокойно на острова и застава досами прокрадващата се желязна лисица да почисти и да подреди перата си. В съботни дни виждам бригадирите съботници да копаят и да почистват ланската шума. Една част от шумата се извозва нанякъде, другата част се струпува на камари зад астрономическата обсерватория. Отдалече тези камари напомнят камилско пладнище, все едно, че едногърби и двугърби камили са налягали да преживят покрай зелената трева и покрай дърветата. Като гледам как бригадирите работят с греблата, с

копачките и с лопатите, виждам колко е несръчен градският човек и как постепенно се отдалечава на стотици и на хиляди светлинни години от простите сечива за работа... Често в клоните на някое дърво ще открия малко птиче с кафява шийка, нежни тонове изтръгва птичето от себе си, превърнато изцяло в кънтящ инструмент. Недалеч от него, скрито в гората, му отвърща друго птиче, също тъй превърнато в кънтящ инструмент за звуци, наричани птичи трели. Най-много тия птичета се срещат в „Крумова кория“. „Крумова кория“ се намира на юг от астрономическата обсерватория, след като се премине ревящата автострада с нежното име *алея Яворов*. Малко странно звучи това кория в градския парк, но горските специалисти са нарекли това парче гора именно кория, за която цел са турили и надпис, за да може грамотният човек да прочете.

Ден подир ден пролетта все повече и повече завладява всичко, не отминава ни най-малката земна пукнатина. Под клонатите дъбове може да се види как никнат млади дъбчета с по три-четири листица. Те за първи път никнат. Изскубнете ли такова дъбче, ще откриете как досами корена му продължава да стои на стража корубата на желъд. Тези желъди катериците през цялата есен мъкнеха и заравяха в земята, за да има какво да ядат през тежката зима. Но не можаха те да изядат всичко или не всичко заровено в земята намериха, защото тези плахи животинчета заравят желъдите наслука и ги търсят също тъй наслука под дъбовете. И по този начин, освен че се прехранват, катериците вършат и полезна работа, защото засаждат желъди^[1]. Наблюдавал съм как кучета и деца се втурват срещу катерицата, щом я видят, че е слязла на земята да заравя желъд. Животинчето тъй бързо скрива желъда в земята и тъй енергично се мятва в първото дърво, че деца и кучета ни веднъж не успяха да го догонят. И ни веднъж не видях деца да намерят скрития желъд, колкото и дълго да обикаляха и да ровеха с пръчки земята. Добродушните кучета се отдалечаваха по пътя си, придружавайки своите стопани, злонравите оставаха по-дълго време под дърветата, като облайваха катерицата.

През втората половина на зимата в парка се появиха от някъде скитащи кучета. Те се прокрадваха през гъстите храсти, гледаха отдалеч хората с един странно гузен вид, сякаш току-що бяха бити, и ако се случеше някое от тези кучета да пресече алея, то притичваше бързо през нея с подвита опашка, очаквайки всеки миг да бъде

замерено с камък. Това продължи и през месец март. Денем скитниците се криеха в гората, но привечер, с настъпването на здрача, се появяваха покрай алеите, загледани жадно в хората. Не зная дали се взеха мерки за тяхното преследване и изстребване. Забелязах само, че през месец март в парка се появиха надписи, предупреждаващи собствениците на кучета да разхождат кучетата си само вързани. Това продължи близо месец, всеки стопанин водеше кучето си вързано за ремък или синджирче. Лека-полека предупредителните надписи изчезнаха (мисля, че ги крадяха вечер в тъмното), постепенно почнаха да се изгубват и скитащите бездомни кучета. Сега в целия парк няма нито един надпис и всеки разхожда кучето си тъй, както си иска, без страх, че ще пресече пътя на скитащо куче. Бездомниците са се оттеглили много навътре в здрачната гора, само вечер, когато замъждукат електрическите лампи в парка, може да се види как притичва подобно на привидение кучешка сянка и се слива тя мигновено с тъмнината, после на осветеното място с лай се появяват силуетите на няколко кучета, загледани в тъмното. Докато те стоят и облайват мрака, невидимите им стопани ги викат глезено-заканително: „Трезор!“, „Диана!“, „Цезаре“, или пък от тъмнината някой ще изсвири призивно и пронизително, избрал това свое изсвирване за кучешка парола. По-нататък ние пак ще срещнем тези кучета в тъмнината, за да ги видим как настървено облайваха коня, без да обръщат внимание на кучешките пароли. Но нека преминем към коня.

За първи път видях неговите следи в зелената трева отвъд астрономическата обсерватория. Тук конят бе пасал нежната трева, копитата му бяха потънали дълбоко в меката и мокра пръст. Той бе дошъл откъм алеята при астрономическата обсерватория, бе опасал наполовина зелената трева, другата половина бе изпотъпкал, подир това се бе спуснал по слабия наклон да пресече бумтящата и димна автострада. Следите от копита можеха да се видят при сухата чешма, зад автострадата, продължаваха по една от алеите към „Крумова кория“, там се смесваха със следи от кецове, от туристически обувки, грайфери на велосипедни гуми и колела от бебешки колички, тук-там се виждаха отпечатъците от меки кучешки лапи, докато накрая всичко така се смесваше, че трудно можеше да се разбере кое е следа от копито, кое кучешка лапа, кое туристическа обувка.

Това, че в парка някой бе пасал своя кон, ме озадачи. Пашата не бе кой знае колко богата, за да може стопанинът на коня да разчита, че животното ще се нахрани с тази нежна и слаба трева. Изключено бе това да е скитащ кон, каквито бяха скитащите бездомни кучета. Конят е бил доведен на това място от човек, бил е вързан за близкото дърво и докато е обикалял наоколо, той е опасал цялата трева. Мястото бе избрано добре, това е едно от припечните места в парка, там тревата първа пониква. Вечерно време тук много рядко минаваха хора, особено сега, когато половината алея бе задръстена с камари суха шума. Много от електрическите лампи са изпотрошени, в тях гнездят врабчета, както се вижда, мястото е съвсем удобно човек да изведе нощем коня си на паша. Може би този човек бе конекрадец, затуй извеждаше коня на паша, ползувайки прикритието на тъмнината.

Не можех точно да си обясня защо, но още щом видях отпечатъци от конски копита в парка, те ме заинтригуваха извънредно силно. През тази пролет темата за коня често кръстосва пътя ми: в театъра се играе английската пиеса „Еквус“ (конят), наскоро прочетох стихотворението на Първан Стефанов „Конят“, отпечатано във вестник „Литературен фронт“, телевизията на два пъти излъчи „Сини коне на червена трева“ и „Историята на един кон“. Елисавета Багряна приветствува хан Аспарух, който влезе на кон в историята. Във връзка с хиляда и триста годишнината от основаването на българската държава все по-често и по-често срещам в печата летящи конници, които кръстосват като совалки из историята, разнасят конски тропот из средновековните калдъръми и след като изтропят през историята, виждам ги как на групи или поединично тия конници понасят своите послания към бъдещето. Но това е само литература и графика навярно, затуй поетът Димитър Методиев се оплаква, че не може да намери една конска подкова, за да я покаже на сина си. И ето че тъкмо в тази литературна ситуация, когато конят е само в нашето въображение, в спомените ни и в историята, изведнъж аз откривам в парка между астрономическата обсерватория и гората ярки следи от кон. Реални следи, дълбоки следи и съвсем пресни.

Още в самото начало бях казал, че ходя всеки ден в гората. Сега това ми даваше възможност да следя и да наблюдавам целия район отвъд астрономическата обсерватория. Много вярвах, че до ден-два ще разбере кой води тук коня си на паша. Продължавах да ходя всеки ден,

и сутрин и вечер, но повече следи от коня не намерих. Едва в края на седмицата една сутрин видях, че конят бе идвал отново. През деня работници от парка подпалиха сухата шума, тя повече димеше, отколкото да гори. Това камилско пладнище припламваше лениво и се забулваше в дим, из него се лутаха работници, ръчкаха с дълги пръти шумата с надеждата, че ще лумне силен огън, но влажната шума тлееше и димеше тъй бавно, сякаш имаше намерение да гори през цялата пролет. Този пушек съвсем прогони хората от района. Кой откъде се зададеше, щом видеше, че пуши, веднага се връщаше назад. Хората, изглежда, четяха вестници и знаеха, че пушекът е канцерогенен, затова бягаха от него, както дяволът бяга от тамяна. Аз обаче не бягах, надявах се, че онзи човек тъкмо сега ще почне да води тук редовно коня си, за да използва прикритието на пушека.

Той обаче изглежда, че беше извънредно предпазлив, водеше тук своето животно само като падне мрак. Когато в края на седмицата видях, че конят бе идвал отново, вечерта тръгнах пак към астрономическата обсерватория. В парка имаше малко хора. Разпръснати двойки влюбени седяха на най-осветените места. Влюбените се боят от тъмнината, макар че като се целуват, си затварят очите и нищо не виждат пред себе си, затова мисля, че едва ли някоя влюбена двойка ме е забелязала. Имаше и неколцина собственици на кучета, те бяха пуснали от каишките своите кучета и можеше да се чуе оттук или оттам как някой тихо подвикваше: „Цезаре, тук!“ Кучетата изтичваха напред, връщаха се към своите стопани, вървяха известно време с тях, после с лек тръс се отдалечаваха, губеха се в тъмното, появяваха се внезапно с тихо скимтене, колкото да се обадят на стопаните си, и пак продължаваха да щъкат из парка, ту чезнейки, ту появявайки се на електрическата светлина. Някои с рев и квичене излетяваха от тъмнината, притискаха се към господаря си, господарят им се навеждаше, говореше им тихо и успокоително, а разтрепераните кучета продължаваха да се притискат и да гледат към тъмнината. Горките градски кучета! В какви ли не стресови ситуации попадат в града, в градските градини и в парковете! Това е, мисля, причината много от градските кучета да имат гузен вид, да се четат плахост в очите им, да бъдат меланхолични или пък крайно злонравни. Една голяма част от тези кучета изпитват страх от гората.

Още щом наближих астрономическата обсерватория, в носа ме удари острата миризма на пушек. Продължих да вървя, излязох на широката алея, тя цялата бе скрита в дима от подпалените камари суха шума. Из дима се виждаха да припламват жълтите езици на огъня, те ту се покатерваха върху сухите гърбици, ту се спускаха и гаснеха мигновено, за да се появят в следващия миг и да затанцуват върху някоя съседна гърбица. Мокрота и влага се прокрадваше отвсякъде, за всеки случай бях взел със себе си чадър. Беззвездно прихлупено небе притискаше гората. Тръгнах из дима покрай подпалената шума, на някои места димът се разпокъсваше и откриваше осветената автострада. Но само за миг. Димната завеса скриваше бързо и плътно автострадата. Сред този дим и припламващия огън най-напред видях човека. Той стоеше край няколко дървета, гърбом към огъня, загледан в нещо пред себе си или замислен за нещо. Фигурата му беше леко прегърбена, ръцете изглеждаха удължени. Очевидно това бе стар човек. Помислих, че е каруцар. Беден човек, който по принуда води вечер късно коня си да пасе от забранената трева на парка. Господи, какъв конекрадец можеше да бъде той!

Ето това си помислих и порових с чадъра шумата пред себе си, дано пламне. Тя пламна като фугас, тъй че се дръпнах бързо назад и крайно разочарован реших да тръгна по обратния път към дома.

И тогава видях коня... И изтръпнах!

Това бе крилат кон.

Той едва-едва пощипваше нежната трева, крилата му бяха отпуснати върху тревата, стояха те като безжизнени. И ако конят направеше няколко крачки, крилата се тътреха по тревата от двете му страни, сухите им пера шумяха. Малко и неохотно пасеше. Забелязах, че по тялото му има стари рани, на места кожата бе охлузена и животното напомняше стар кираджийски кон. Димът от подпалената шума ту го криеше от погледа ми, ту го разкриваше наполовина, та при малко по-голямо напрежение на въображението ми се чинеше, че този крилат кон, макар и бавно и мъчително, започва да изплува едва ли не посред дима, и всеки миг очаквах да разпери старите си охлузени крила и да се понесе между дърветата и над гората.

Трудно мога да обясня на читателя какво преживях при тази гледка. За първи път в живота си виждах пегас. Сърцето ми се разтуптя силно, чувах как кръвта започва да шуми в жилите ми, съсредоточих се

и аз като онуй дърво, което стоеше, заслушано в шума на мъзгата си и викаше на кълвача: „Не смей да чукаш на вратата ми!“ Идеше ми и аз да извикам на сърцето си: „Не смей да чукаш така силно, може да подплашим пегаса!“, но не извиках, зная, че сърцето никога не слуша човека, ами се измъкнах назад, за да се прикрия под ниски храсти. Димът изчезваше, тогава се разкриваше пред очите ми гола картина — умореният човек и умореният кон. Безкрайна тъга ме обгърна отвсякъде, подобно на тежкия и студен дим, нещо ме стисна за гърлото. Човекът, когото бях сметнал за каруцар, продължаваше да стои гърбом към огъня, извади цигара и когато я палеше, криеше в шепите си пламъка на кибритената клечка. Ръцете му бяха големи, да не кажа огромни, като ръце на каменар от каменоломна или на ковач.

Това бе някой изпаднал поет, който се възползуваше от прикритието на тъмнината, за да извежда на паша своя пегас.

Той тръгна към животното, прокашля се с дълбоката глуха кашлица на стар тютюнджия, хвана въжетото, което се поклащаше на шията на коня, и без да промълви ни една дума, дръпна въжетото. Конят трепна, разтърси тежките си охлузени и изпотрошени крила, те се раздвижиха като при земетресение, но тръпката по тях премина бързо и те останаха отпуснати върху тревата. Човек и кон тръгнаха да се отдалечават и тогава от другата страна на димната алея чух внезапния и неистов лай на кучетата, пуснати на свобода от своите стопани. Те бяха открили крилатия кон и с все сили го облайваха въпреки подвижванията. Между кучешкия лай се чуваше по някой човешки глас: „Трезор, тук!“, „Диана!“, „Цезаре“, пукот на горяща шума се носеше, суха кашлица достигаше до слуха ми — кашляше пушачът с коня, — сухо и остро шумяха изпотрошените крила на стария кон, който вървеше с наведена глава по петите на своя прегърбен стопанин и накуцваше леко.

Тъмнина и дим ги погълнаха. По едно време чух конски тропот, човекът и конят вероятно бяха стъпили на паважа. Това бяха само няколко такта от конски копита, като стих ми прозвучаха те, тайнствен и неразбираем. С някаква много тайна надеждица попоглеждах прихлупеното небе, дали там, над димната и тъмна гора, няма изведнъж да се появи хвърковатият кон и да превърне небето в приказка. Надеждицата припламна и изгасна, както сухите шумки припламваха и гаснеха в краката ми.

От другата страна на дима кучетата продължаваха да облайват тъмнината. Изведнъж ми стана много мъчно, тежко и тъжно. Сякаш целият дим наоколо нахлу и се напласти в душата ми.

Мъчно ми беше за коня.

[1] Същата полезна работа се извършва и от сойките. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.